

EĞİTİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Eğitimde Kullanılan Ölçme Araçları

Dr. Aylin ALBAYRAK SARI
Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

2

Planlı eğitim sürecinde cevap verilmesi gereken bazı sorular:

Cevap aranan soru	Ortaya çıkan eğitim boyutu
1. Niçin eğiteceğiz?	1. Eğitimin amacı
2. Ne öğreteceğiz?	2. Eğitimin içeriği
3. Nasıl kazandıracacağız?	3. Eğitimin yöntemi
4. Nerede eğiteceğiz?	4. Eğitimin ortamı
5. Ne kadar öğrenildi?	5. Ölçme ve değerlendirme

3

Ölçme ve Değerlendirme

Ölçme: Geniş anlamıyla herhangi bir niteliği gözlemlemek ve gözlem sonucunu sayılar ya da başka sembollerle ifade etmektir.

Değerlendirme: Ölçme sonuçlarının aynı alana ait bir kriter (ölçüt) ile kıyaslanarak bir değer yargısına ve bir karara ulaşma sürecidir.

4

Eğitim Alanında Kullanılan Değerlendirme Türleri

- **Tanım ve Yerleştirmeye Yönelik Değerlendirme (Placement Assessment):** Programın uygulanmasına başlanmadan önce yapılarak ön koşul davranışların varlığı ve derecesi belirlenir.
- **İzleme Değerlendirmesi (Formative Assessment):** Programın uygulanması sırasında öğrenme derecesi, öğretim yöntemleri ve araçlarının uygunluğu konusunda öğrenciye ve öğretmene geri bildirim sağlama amaçlı yapılır.
 - **Tehiş Değerlendirmesi (Diagnostic Assessment):** Öğretim esnasında öğrencilerin öğrenme güçlüklerinin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi amacıyla yapılır.
- **Başarı Düzeyi Belirleme Değerlendirmesi (Summative Assessment):** Uygulama sonunda öğrencilerin yetiştirme seviyesi ve öğretim programının uygunluğunu belirleme amacıyla yapılır.

5

Eğitim Alanında Kullanılan Değerlendirme Türleri

- **Tanım ve Yerleştirmeye Yönelik Değerlendirme**
- Örnek: Üniversite sınavı, Seviye belirleme sınavları
- **İzlemeye Yönelik Değerlendirme:**
- Örnek: Öğrencilerin çalışmalarını yönlendirmek amacıyla kullanılan ön testler ve izleme testleri, Ev ödevleri ve ders esnasında sorulan sorular
- **Başarı Düzeyi Belirlemeye Yönelik Değerlendirme**
- Örnek: Ünite sonrasında yapılan sınavlar, Nota dahil edileceği söylenen ev ödevleri, Proje notları, Standartlaştırılmış başarı sınavları

6

Ölçme Aracının Hazırlanması

1. Ölçmenin Amacını Belirleme
2. Belirli Tablosu Hazırlama
3. Testte Yer Alacak Madde Türlerini Belirleme
4. Testte Yer Alacak Madde Sayısını Belirleme
5. Bir Bütün Olarak Testin Oluşturulması
6. Hazırlanan Testin Uygulanması
7. Testin Puanlanması ve Sonuçların Değerlendirilmesi

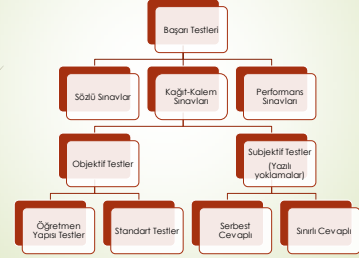
7

Eğitimde Kullanılan Ölçme Araçları

Bilişsel Alana Yönelik Ölçme Araçları	Duyusal Alana Yönelik Ölçme Araçları	Psikomotor Alana Yönelik Ölçme Araçları
1. Sözlü Sınavlar	1. Anket Formlu Ölçekler	1. Süreç Ölçmeye Yönelik Performans Testleri
2. Yazılı Sınavlar a) Kısa Cevaplı b) Uzun Cevaplı	2. Gözlem Fişleri	2. Ürün Ölçmeye Yönelik Performans Testleri
3. Objektif (ışaretleme) Sınavlar a) Çoktan Seçmeli Sorular b) Doğru-yanlış Sorular c) Eşleştirme Sorular d) Tamamlama Sorular		
4. Araştırmaya Dayalı Projeler		
Portfolyo Değerlendirme		

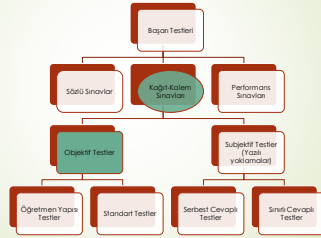
8

Bilişsel Alana Yönelik Ölçme Araçları

9

Bilişsel Alana Yönelik Ölçme Araçları

10

Başarının Ölçülmesinde Kullanılan Yazılı Türden Ölçme Araçları

Objektif Testler

- * Kısa cevaplı
- * Sınıflamalı (Doğru-Yanlış)
- * Eşleştirmeli

← Öğretmen Yapımı Testler

- * Çoktan seçmeli

← Standart Testler

Subjektif Testler (Yazılı Yoklamalar)

- * Sınırlı cevaplı
- * Serbest cevaplı

11

Kısa Cevaplı veya Boşluk Doldurma Tipi Sorular

Boşluk doldurma soruları öğrenciler tarafından doldurulması gerekli olan anahtar kelimenin boş bırakıldığı ifadelerdir.

- Örnek: TBMM' de sayıda milletvekili bulunur.

Kısa cevap soruları ise; birkaç kelime ile cevaplanması gerekli olan sorulardır.

- Örnek: TBMM kaç milletvekilinden oluşur?

12

Kısa Cevaplı veya Boşluk Doldurma Tipi Sorular

!!!!

- ☑ Boşluk doldurma testleri **kavram yanlışlığı**ni ölçmede oldukça iyidir ve **şans başarısı düşüktür**. Fakat alt düzey davranışları ölçer.

13

Kısa Cevap veya Boşluk Doldurma Tipi Soruların Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar

- ☑ Mümkünse boşluk tamamlama soruları tek kelime ile cevaplanabilecek şekilde yazılmalıdır.
- ☑ İfadelerin yalnızca bir doğru cevabı olmalıdır.
- ☑ İfadelerden sadece anahtar kelime silinmelidir.
- ☑ İfadeler direk olarak test kitabından alınmamalıdır.
- ☑ Tüm boşluklar aynı genişlikte olmalıdır

14

Örnek Soru:

- Hangisi öğrencilerin eksik ya da yanlış öğrendiği noktaları belirlemede etkili **değildir**?
 - A-) Eşleşmeli testler
 - B-) Doğru-Yanlış testleri
 - C-) Yazılı yoklamalar
 - D-) Çoktan seçmeli testler
 - E-) Kısa cevaplı testler

15

Örnek Soru:

- Hangisi öğrencilerin eksik ya da yanlış öğrendiği noktaları belirlemede etkili **değildir**?
 - A-) Eşleşmeli testler
 - B-) **Doğru-Yanlış testleri**
 - C-) Yazılı yoklamalar
 - D-) Çoktan seçmeli testler
 - E-) Kısa cevaplı testler

16

Sınıflama veya Doğru-Yanlış Tipi Sorular

Doğru-Yanlış soruları; testin uygulandığı kişinin doğru ya da yanlış olduğuna karar vermek zorunda olduğu sorulardır.

Örnek:

- D. İstanbul 1453 de Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedildi.

■ Bu tip sorular **hızlı ve objektif** bir şekilde okunabilir ve hızlı bir şekilde hazırlanabilir olması nedeniyle öğretmenler tarafından yaygın şekilde kullanılır.

17

Çoklu Doğru-Yanlış Soruları

Bu tip doğru-yanlış soruları birbirini takip eden aynı kökenli çok sayıdaki ifadeleri içerir.

■ Örnek:

İnsanlarda zeka gelişimi:

- ___ a. Kalıtıma bağlıdır.
- ___ b. Çevreye bağlıdır.
- ___ c. Beslenmeye bağlıdır.
- ___ d. İklima bağlıdır.

18

!! Doğru-yanlış Sorularının Yazılmasında Uyulması Gereken Kurallar

- ☑ Özel belirleyici kelimelerin kullanımından kaçınılmalıdır (tümü, daima, genellikle, bazen...).
- ☑ Miktar ve derecelendirme anlamına gelen belirsiz terimleri kullanmaktan kaçınılmalıdır (uzun zaman önce).
- ☑ Doğru-Yanlış soruları mümkün olduğu kadar basit anlam içermelidir.
- ☑ Doğru-Yanlış sorularının kolayca puanlandırılması ve değerlendirilmesi için yönetici öğrencilerin cevaplarını verirken kullanacağı yöntemi açık bir şekilde belirtmelidir.

19

Örnek Soru:

- Hangisi doğru-yanlış testlerini hazırlarken dikkat edilmesi gereken bir husus **değildir**?

- A-) Bir doğru yanlış maddesi kesinlikle doğru ya da kesinlikle yanlış olmalıdır.
 B-) Bir maddenin yanlışlığı önemsiz bir ayrıntıda saklı olmamalıdır.
 C-) Mümkünde olumsuz ifade kullanılmamalıdır
 D-) Doğru ve yanlış maddelerin ifadeleri yaklaşık olarak aynı uzunlukta olmalıdır.
 E-) Doğru -yanlış maddelerin ifadeleri öğrencilerin ders kitaplarından aynen alınmalıdır.

20

Örnek Soru:

- Hangisi doğru-yanlış testlerini hazırlarken dikkat edilmesi gereken bir husus **değildir**?

- A-) Bir doğru yanlış maddesi kesinlikle doğru ya da kesinlikle yanlış olmalıdır.
 B-) Bir maddenin yanlışlığı önemsiz bir ayrıntıda saklı olmamalıdır.
 C-) Mümkünde olumsuz ifade kullanılmamalıdır
 D-) Doğru ve yanlış maddelerin ifadeleri yaklaşık olarak aynı uzunlukta olmalıdır.
 E-) **Doğru -yanlış maddelerin ifadeleri öğrencilerin ders kitaplarından aynen alınmalıdır.**

21

Örnek Soru:

- Test maddelerinde kullanılan ifadelerin ders kitaplarından aynen alınması test üzerinde nasıl bir etki yaratır?

- A-) Ders kitabını okumamış bir öğrenci o soruyu cevaplayamaz
 B-) Maddede gereksiz ipuçları bulunmaz
 C-) Madde daha anlaşılır hale gelir
 D-) Madde hatırlama yolu ile cevaplandırılabilir
 E-) Yukarıdakilerin hepsi

22

Örnek Soru:

- Test maddelerinde kullanılan ifadelerin ders kitaplarından aynen alınması test üzerinde nasıl bir etki yaratır?

- A-) Ders kitabını okumamış bir öğrenci o soruyu cevaplayamaz
 B-) Maddede gereksiz ipuçları bulunmaz
 C-) Madde daha anlaşılır hale gelir
 D-) **Madde hatırlama yolu ile cevaplandırılabilir**
 E-) Yukarıdakilerin hepsi

23

Eşleştirme Tipi Sorular

- Eşleştirme soruları 2 sütun ile karakterize edilir. Sol sütun terimler listesini içerir. Sağ sütun sol sütundaki kelimelerin karşılığı veya tanımlayıcısı olan terimleri içerir.

24

Eşleştirmeli Soru Tipine Örnek

- Aşağıda 1.sütunda çok atomlu iyonların adları, 2.sütunda ise bu iyonların formülleri verilmiştir. 1. sütundaki adlarla 2. sütundaki formülleri eşleştiriniz. Formülün önündeki rakamı uygun adın önüne yazınız.

İyonun Adı	İyonun Formülü
☐ ...Amonyum	1) O^{2-}
☐ ...Fosfat	2) OH^-
☐ ...Hidroksil	3) SO_4^{2-}
☐ ...Karbonat	4) NH_4^{+1}
☐ ...Nitrat	5) PO_4^{3-}
☐ ...Sülfat	6) NO_3^-
	7) CO_3^{2-}
	8) CO_2

25

Eşleştirme Sorularının Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar

- ☑ Sol sütunda uyarıcılann başına öğrencilerin cevapları işaretleyebilmesi için boş bir çizgi bırakılmalıdır.
- ☑ Her bir eşleştirmeli soru türdeş konuları içermelidir.
- ☑ Rasgele işaretlemeden oluşacak hataları ortadan kaldırmak için soldaki terimler numaralandırılarak yerleştirilmeli, sağdakileri ise harflendirilerek yerleştirilmeli ve cevaplar uyarıcılardan fazla olmalıdır.

26

Eşleştirme Sorularının Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar

- ☑ Sorular sistematik bir sıraya göre düzenlenirse uygulaması daha kolay olur ve öğrenciler daha iyi motive olur.
- ☑ Eşleştirmeli sorular çok uzun veya çok kısa olmamalıdır.
- ☑ Testin tamamı bir sayfa üzerinde olmalıdır.

27

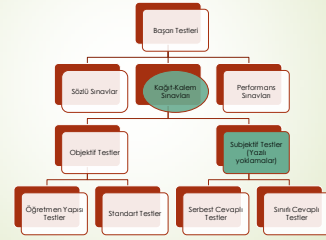
KPSS-2016

Eşleştirme maddeleri oluşturulurken eşleştirilecek listelerden birisinin diğerinden daha fazla sayıda öğeden oluşması istenir. Bunun **en önemli** gerekçesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şans başarısını azaltmak.
- B) Maddenin ölçtüğü bilişsel düzeyi yükseltmek.
- C) Maddeyle yoklanan davranış sayısını artırmak
- D) Puanlamayı kolaylaştırmak
- E) Cevaplama süresinin hızlı olmasını engellemek

28

Bilişsel Alana Yönelik Ölçme Araçları

29

Subjektif Testler (Yazılı Yoklamalar)

- **Yazılı yoklama:** Öğrencilere birkaç soru yazdırılıp veya yazılı olarak verilip, belli bir sürede yazılı olarak cevap istenmesidir.
 - **Sınırlı Cevaplı**
 - **Serbest Cevaplı**

30

Sınırlı Cevaplı Yazılı Yoklamalar

- **Sınırlı cevaplı sorular:** Cevabın niteliğine, uzunluğuna ve biçimine ilişkin sınırlamalar konur (üç neden belirtin, iki benzerlik yazın, verilen boşluğa yazın.. gibi)

Örnek 1: İnsan gözü ile kamerayı iki benzerlik ve iki farklılık yazarak iki sütun halinde karşılaştırınız.

Örnek 2: Çoktan seçmeli testlerin yazılı yoklamalara göre avantajlı olan iki özelliğini yazınız.

31

Sınırlı Cevaplı Yazılı Yoklamalar

- Örnek 3: Ali ve Mehmet 6. sınıfta okuyan öğrencilerdir. Her iki öğrenci de diş bakımına özen göstermektedirler. Yine her iki öğrenci de sabah ve akşam yemeklerinden hemen sonra dişlerini fırçalamakta fakat öğlen yemeğinden ve yemek aralarındaki beslenmelerinden sonra dişlerini fırçalamamaktadırlar. Aynı zamanda her iki öğrenci altı ayda bir diş hekimine muayene olmaktadır. Ancak Alinin dişleri Mehmet'e göre daha çabuk çürümektedir. **Bu duruma sebep olan faktörleri yazınız.**

32

Serbest Cevaplı Yazılı Yoklamalar

- Serbest cevaplı sorular:** Cevabın içeriği, niteliği ve uzunluğu bakımından cevaplayıcı serbest bırakılır. Genellikle **özgün ve yaratıcı düşünme, bunları örgütleme ve değerlendirme gücünü** ölçmede kullanılır.

33

Serbest Cevaplı Yazılı Yoklamalar

- Örnek 1: Bir ölçme aracı olarak çoktan seçmeli testlerin ve yazılı yoklamaların güçlü ve zayıf yönlerini maddeler halinde yazarak karşılaştırınız.
- Örnek 2: Yazılı sınavlarda puanlama anahtarının kullanılmaması sınavın geçerlik ve güvenilirliğini nasıl etkiler? Açıklayınız.

34

Yazılı Yoklamaların Özellikleri

- Öğretmenlerin en fazla kullandığı test türüdür.
- Yazılı yoklamalarda öğrenciler cevaplarını kendi cümleleriyle daha serbestçe yazarlar.
- Bu tür sınavlarda öğrencilerin; yazacaklarını seçme, organize etme, sentezleme, değerlendirme, yaratıcılıklarını kullanma ve ilişki kurma gibi imkanları bulunur.

35

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

- Yazılı yoklamalar, objektif testlerle iyi bir şekilde ölçülemeyen **analiz, sentez ve değerlendirme** gibi karmaşık öğrenme ürünlerinin ölçüleceği durumlarda kullanılmalıdır.

36

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

- Yazılı yoklamalarda aşağıdaki soru türleri kullanılabilir.

* Karşılaştırma

....arası benzerlik ve farklılıkları açıklayınız.

....ait olan aşağıdaki iki metodu karşılaştırınız.

* Sebep sonuç ilişkisi

....nın ana sebepleri nelerdir?

....nın en muhtemel etkileri neler olur?

37

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

* Doğrulama

Sizce aşağıdaki alternatiflerden hangisi daha uygundur? Niçin?

Aşağıdaki ifadeye katılma veya katılmama nedeninizi açıklayınız.

* Özetleme

.... deki ana hususları belirtiniz.

.... nın içeriğini kısaca özetleyiniz.

38

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

* Genelleme

Aşağıdaki verilerden birkaç geçerli genelleme yapınız.

Aşağıdaki olayları açıklayabilen bir dizi ilkeyi ifade ediniz.

* Çıkarılma

Sunulan olgulardan hareket ederek, olduğunda olması en muhtemel olan nedir?

39

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

* Sınıflama

... e göre aşağıdaki maddeleri gruplandırınız.

Aşağıdaki maddeler hangi ortak özelliklere sahiptir?

* Yaratma

.... için düşünebildiğiniz birkaç yol öneriniz.

.... olması halinde ne olabileceğini gösteren bir hikaye tamamlayınız.

40

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler «Bloom Taksonomisi'ne göre»

* Uygulama

Rehber olarak ... nın prensibini kullanarak aşağıdaki problem durumunu nasıl çözebileceğinizi anlatınız.

...nın prensibini temsil eden bir durumu anlatınız.

* Analiz etme

Aşağıdaki paragraftaki mantık hatalarını açıklayınız.

...nın ana özelliklerini belirterek açıklayınız.

41

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler «Bloom Taksonomisi'ne göre»

* Sentez

...ını kanıtlamak için bir plan ortaya koyunuz.

...nı gösteren iyi düzenlenmiş bir rapor yazınız.

* Değerlendirme

...nın zayıf ve güçlü yönlerini açıklayınız.

yukarıda verilen bir ölçütü kullanarak ...nın bir değerlendirilmesini yapınız.

42

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

- Yazılı yoklamalar da diğer testler gibi uygulanan öğretim programının içeriğini iyi örneklemeli, yani mümkün olduğunca kapsamlıdır.
- Bunun için sınav sorularını hazırlamaya başlamadan önce bir **belirtke tablosu**nun oluşturulması yararlı olacaktır.

Belirtke Tablosu Örneği

43

Davranışlar	Bilgi	Kavrama	Uygulama
Konular	Hava durumu ile ilgili temel kavramları bilme	Hava oluşumuna etki eden faktörleri kavrama	Verilen hava haritasını yorumlama
Hava Basıncı	4	2	2
Rüzgar	3	4	2
Sıcaklık	2	3	2
Nem ve Sis	1	2	2
Madde Say. Top.	10	11	8

44

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

Bloom'un bilişsel alan aşamalı sınıflandırmasının göz önüne alınması soruların hazırlanmasında yararlı olacaktır.

1. Bilgi
2. Kavrama
3. Uygulama
4. Analiz
5. Sentez
6. Değerlendirme

45

Örnek Soru:

- Bloom'un bilişsel davranışlar ile ilgili aşamalı sınıflandırmasında hangileri sırası ile peş peşe gelir?
A-) Bilgi-analiz
B-) Analiz-değerlendirme
C-) Sentez-Analiz
D-) Kavrama-Uygulama
E-) Uygulama-Değerlendirme

46

Örnek Soru:

- Bloom'un bilişsel davranışlar ile ilgili aşamalı sınıflandırmasında hangileri sırası ile peş peşe gelir?
A-) Bilgi-analiz
B-) Analiz-değerlendirme
C-) Sentez-Analiz
D-) **Kavrama-Uygulama**
E-) Uygulama-Değerlendirme

47

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

- Yazılı yoklamalardaki sorularda öğrenciden ne istenildiği **açık bir şekilde** ifade edilmelidir.

Örneğin, "**Kuşlar niçin göç eder?**" sorusu öğrenciler için yeterince açık bir soru değildir.

Bu soru "**Kuşların sonbaharda güneğe göç etmesine neden olarak düşünölebilecek üç faktörü yazınız, bunlardan en muhtemel olanı seçerek seçim nedeninizi açıklayınız.**" şeklinde ifade edilirse öğrenci kendinden bekleneni daha iyi anlamış olur.

48

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

- Sorulara uygun cevapların verilebilmesi için öğrencilere yeterli zaman tanınmalı ve her bir sorunun cevaplanması için gerekli yaklaşık zaman belirtilmelidir.

☑ ! Genellikle öğretmenlerin soruları çözme sürelerinin yaklaşık iki/üç katı bir zamanı öğrencilere tanımaları önerilmektedir. (öğrencilerin seviyesine göre)

49

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

- Yazılı yoklamalarda seçilmiş sorulardan kaçınılmalıdır. Bazı öğrenciler önemli bilgi ve becerilerin ölçülmesini amaçlayan soruların cevaplandırılmasından kaçınırlıdır.
- Ayrıca seçilmiş sorular puanların kıyaslanma imkânını ortadan kaldırır.

50

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

- Sorular sınavdan önce basılmalı ve öğrencilere basılı olarak verilmelidir.

51

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

- Soruların başında cevaplama işlemine ilişkin kuralları belirten bir açıklama ya da yönerge bulunmalıdır.

52

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

Örnek Yönerge:

- Aşağıda, her biri 20 puan değerinde olan 5 soru vardır. Soruların tümünü cevaplandırmak için tanınan süre 60 dakikadır. Her bir soruya yaklaşık olarak eşit zaman ayırın. Cevaplarda; ilgisiz, şişirilmiş veya blöf ifadeler için negatif puan kullanılacaktır. Cevaplamaya istediğiniz sorudan başlayabilirsiniz.

53

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

- Yazılı yoklamalarda sorulacak soruların güçlük dereceleri belirlenmelidir.

Sorular ; çok kolay
kolay
orta
güç
çok güç

şeklinde düzenlenebilir.

54

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

Örneğin, 10 soruluk bir sınavda soruların güçlük derecesine göre dağılımı sırasıyla şöyle olabilir:

- 1 soru çok kolay
- 2 soru kolay
- 4 soru orta
- 2 soru güç
- 1 soru çok güç

55

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

- Bir sınavın güvenilirliği diğer etkenler sabit kalmak şartıyla ancak her soru, sınıfın % 50'si tarafından doğru cevaplandırılabilirdiği takdirde en büyük değere ulaşır.
- Çok zor sorulardan oluşan bir sınavın güvenilirliği düşük olacağı gibi, çok kolay sorulardan oluşan bir sınavın güvenilirliği de düşük olur.

56

Yazılı Yoklama Sorularının Hazırlanması İçin Öneriler

- Yazılı yoklama soruları kitap ve diğer yazılı kaynaklardan **aynen alınmamalıdır**.
- Sorular birbirlerinden **bağımsız** olarak cevaplandırılabilir.

57

Yazılı Yoklamalarda Puanlama

Yazılı yoklamalar;

- genel izlenimle puanlama,
- sıfıflama ile puanlama,
- sıralama ile puanlama,
- puanlama anahtarı ile puanlama yöntemleri kullanılarak puanlanabilir.

58

Yazılı Yoklamalarda Puanlama

- **Genel izlenimle puanlama:** Puanlayıcı tüm sınav kağıtlarını baştan sona okuduktan sonra her bir kağıda genel izlenimle yani edindiği kanağe göre not verir. (Kompozisyon sınavlarında yaygındır, **güvenirlik çok düşüktür**.)

59

Yazılı Yoklamalarda Puanlama

- **Sıfıflama yöntemi ile puanlama:** Puanlayıcı kağıtlara hızlıca göz atarak cevap kağıtlarını "iyi", "orta", "zayıf" gibi sınıflara ayırır ve her bir sınıftaki kağıtları kendi içinde puanlar.

60

Yazılı Yoklamalarda Puanlama

- **Sıralama ile Puanlama:** Puanlayıcı, tüm kağıtları tek tek birbirleriyle karşılaştırarak okur ve en iyiden en zayıfa doğru sıralar. En iyi kağıda en yüksek notu verir ve puanlama aşağı doğru bu şekilde devam eder.

61

Yazılı Yoklamalarda Puanlama

- **Anahtar ile puanlama:** Bu yöntemde ise puanlama anahtarı kullanılarak puanlama yapılır.
- ☑ Sınırlı cevaplı sorularda ayrıntılı puanlama anahtarı kullanılmalıdır, serbest cevaplı sorularda model cevap yazmak zor olduğu için sınıflama yöntemiyle puanlamak kolaylık sağlar (iyi-orta-kötü).

62

Yazılı Yoklamalarda Puanlama

Örnek puanlama anahtarı

Soru: Özümleme organı olarak yaprakların yassı ve geniş yüzeyli oluşları bitkiye ne gibi yararlar sağlar ve ne gibi güçlükler çıkarır?

Anahtar **Puan**

Yararları:

a) Işık enerjisini soğurma yüzeyi artar (genişlik)	2
b) Işık enerjisi içeriye girebilir (yassılık)	2
c) CO ₂ alıp O ₂ vermeyi kolaylaştırır	2
d) Sı buharlaşması kolay olur (Suyun fazla olduğu hal).....	2

Güçlükler:

e) Su kaybı çok olur (Suyun kıt olduğu hal)	2

Toplam 10

Negatif Puan:

(c) deki bilgiyi tersine yazmak	-1
(d) ile (e) yi ayıramamak	-1

63

Yazılı Yoklamalarda Puanlamada Dikkat Edilecek Noktalar

- ☑ Puanlayıcı (öğretmen) okuduğu kağıdın kime ait olduğunu bilmemelidir.
- ☑ Puanlayıcı; ifade becerisi, yazı güzelliği gibi faktörlerin puanlamada yanıtıcı rol oynadığının bilincinde olmalıdır. Yani dersin hedef davranışları arasında olmayan hiçbir faktör puanlamaya etki etmemelidir.

64

Yazılı Yoklamalarda Puanlamada Dikkat Edilecek Noktalar

- ☑ Yazılı yoklamalarda cevaplar okunurken, aynı soruya verilen tüm cevaplar okunduktan sonra diğer soruya geçilmelidir (Soru soru puanlama yapılmalıdır).
- ☑ Öğrenciler hakkında önemli kararlar verilecekse puanlama işlemi birden fazla bağımsız puanlayıcı tarafından yapılmalıdır.

65

Yazılı Yoklamalarda Puanlamada Dikkat Edilecek Noktalar

- ☑ Yazılı yoklamalarda sorulara verilen ilgisiz, şişirilmiş veya blöf cevaplarla ilgili olarak ne yapılacak önceden kararlaştırılarak öğrencilere duyurulmalıdır. Puanlama anahtarı ile yapılan puanlamada negatif puanlar kullanılabilir.

66

ÖRNEK- 2002 KPSS

- Bir öğretmen yalnızca "yazmalı bir yazılı sınav" hazırlamak istemektedir. Aşağıdakilerden hangisi bu sınavdan elde edilecek puanların güvenilirliğini ve geçerliğini **artırmaz** ?

- Çabuk cevaplanabilen türden çok sayıda soru sorulması ve sınavın bir süre sonra tekrar uygulanması
- Objektif tipte olmayan sorular için ayrıntılı cevap anahtarının hazırlanması,
- Bir öğrencinin bütün cevaplarının okunması ve sonunda öğrenci hakkındaki izlenimlerde dikkate alınarak tümüne birden puan verilmesi
- Sınav kağıtlarının birden fazla puanlayıcı tarafından puanlanarak puanlarının ortalamasının alınması,
- Cevapların aynı puanlayıcı tarafından sıraları değiştirilerek ikinci kez puanlanması ve puanlar arasında fark varsa bir daha puanlama yapılması.

67

ÖRNEK- 2002 KPSS

- Bir öğretmen yalnızca "yazmalı bir yazılı sınav" hazırlamak istemektedir. Aşağıdakilerden hangisi bu sınavdan elde edilecek puanların güvenilirliğini ve geçerliliğini **artırmaz** ?
- A) Çabuk cevaplanabilen türden çok sayıda soru sorulması ve sınavın bir süre sonra tekrar uygulanması
- B) Objektif tipte olmayan sorular için ayrıntılı cevap anahtarının hazırlanması,
- C) Bir öğrencinin bütün cevaplarının okunması ve sonunda öğrenci hakkındaki izlenimlerde dikkate alınarak tümüne birden puan verilmesi**
- D) Sınav kağıtlarının birden fazla puanlayıcı tarafından puanlanarak puanlarının ortalamasının alınması,
- E) Cevapların aynı puanlayıcı tarafından sıraları değiştirilerek ikinci kez puanlanması ve puanlar arasında fark varsa bir daha puanlama yapılması.

68

ÖRNEK-2004 KPSS

- Aşağıdaki davranışlardan hangisi diğer sınav tiplerine göre öğrencilerin yanıtlarını düşünüp bularak yazdıkları yazılı yoklama tipi sınavlarla daha geçerli bir biçimde ölçülebilir ?
- A) Görünüşü nedenleriyle birlikte açıklama,
- B) Bir kavramı ve ilkeyi tanımlama,
- C) Bir bütünü oluşturan öğeler arasındaki ilişkiyi belirtme,
- D) Bilgilerden yararlanarak yeni bir problemi çözme,
- E) Olgu ve olayları verilen bir ölçüte göre gruplama,

69

ÖRNEK-2004 KPSS

- Aşağıdaki davranışlardan hangisi diğer sınav tiplerine göre öğrencilerin yanıtlarını düşünüp bularak yazdıkları yazılı yoklama tipi sınavlarla daha geçerli bir biçimde ölçülebilir ?
- A) Görünüşü nedenleriyle birlikte açıklama,
- B) Bir kavramı ve ilkeyi tanımlama,
- C) Bir bütünü oluşturan öğeler arasındaki ilişkiyi belirtme,
- D) Bilgilerden yararlanarak yeni bir problemi çözme,**
- E) Olgu ve olayları verilen bir ölçüte göre gruplama,

70

!! Önemli Not:

- Ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirlik açısından en yüksekten en düşüğe doğru sıralanması şu şekilde yapılabilir:
- ÇOKTAN SEÇMELİ TESTLER → EŞLEŞTİRMELİ TESTLER → BOŞLUK DOLDURMA (Kısa cevaplı) TESTLERİ → DOĞRU-YANLIŞ TESTLERİ → YAZILI SINAVLAR → SÖZLÜ SINAVLAR

71

Örnek Soru

- Yazılı yoklamaların kısa cevaplı testlere nazaran geçerliliğinin düşük olmasının sebebi nedir?
- A-) Puanlayıcı yanlılığı
- B-) Değerlendirme güçlüğü
- C-) Soru güçlüğü
- D-) Yoklanabilen kapsamın sınırlılığı
- E-) Cevaplama süresinin uzunluğu

72

Örnek Soru

- Yazılı yoklamaların kısa cevaplı testlere nazaran **geçerliliğinin** düşük olmasının sebebi nedir?
- A-) Puanlayıcı yanlılığı
- B-) Değerlendirme güçlüğü
- C-) Soru güçlüğü
- D-) Yoklanabilen kapsamın sınırlılığı**
- E-) Cevaplama süresinin uzunluğu

73

KPSS-2016

Ali, çoktan seçmeli sınavlara yazılı sınavlara göre daha az hazırlanmaktadır.

Çoktan seçmeli testlerin aşağıdaki özelliklerinden hangisi Ali'nin bu davranışına yol açmaz?

- A) Çoktan seçmeli testlerin ayrıntılı yanıt yazmayı gerektirmemesi
- B) Şans başarısıyla doğru cevabı bulma ihtimalinin olması
- C) Doğru cevabın seçenekler arasında olmasının hatırlamayı kolaylaştırması
- D) Öğrencilerin daha kolay kopya çekebilmesi
- E) Güvenirlilik ve geçerliğin yüksek olması

74

KPSS-2016

Ali, çoktan seçmeli sınavlara yazılı sınavlara göre daha az hazırlanmaktadır.

Çoktan seçmeli testlerin aşağıdaki özelliklerinden hangisi Ali'nin bu davranışına yol açmaz?

- A) Çoktan seçmeli testlerin ayrıntılı yanıt yazmayı gerektirmemesi
- B) Şans başarısıyla doğru cevabı bulma ihtimalinin olması
- C) Doğru cevabın seçenekler arasında olmasının hatırlamayı kolaylaştırması
- D) Öğrencilerin daha kolay kopya çekebilmesi
- E) **Güvenirlilik ve geçerliğin yüksek olması**

75

Çoktan Seçmeli Testler

- Çoktan seçmeli testler en yaygın kullanılan test tipidir. Bu nedenle hazırlayıcıların bu test tipini çok iyi bilmelidir.
- Bir takım sınırlılıkları rağmen, niteliklerine uygun olarak hazırlanmış çoktan seçmeli maddeler, bilişsel öğrenmenin **alt basamak (bilgi, kavrama, uygulama)** öğrenme ürünlerinin yanında, çok yaygın olmamakla birlikte **analiz, değerlendirme ve yaratmada dahil tüm üst basamaklardaki** öğrenme ürünlerini ölçmeye de elverişlidir.

76

Neden Tercih Edilir?

- Yazılı yoklamaya zaman olmadığı zaman özellikle kalabalık sınıflarda uygulanır.
- Puanlanması çok kolaydır. Makine ile de puanlanır.
- Her dersin sonunda ya da her hafta bir çok test hazırlamada en uygun metottür. Böylece test hazırlamak için birçok kaynak biriktirilmiş olunur.

77

Çoktan seçmeli soru nedir

- Çoktan seçmeli madde **soru kökü** adı verilen bir uyarıcı ve bir dizi muhtemel yanıtlardan meydana gelir.
- Yanıtlar, doğru ya da en doğru cevap ile üç, veya dört (grubun seviyesi göre) **çeldiriciyi** kapsar.

78

Çoktan Seçmeli Bir Test Maddesi

Madde Kökü	Aşağıdakilerden hangisi kendini gerçekleştiren insanın özelliklerinden birisi değildir?	
Seçenekler	A- Zeki olması	Doğru cevap
	B- Takdir duygusuna sahip olması	Çeldirici
	C- Demokratik olması	Çeldirici
	D- Tam fonksiyonda bulunma	Çeldirici
	E- İlgili ve isteklerine göre hareket etme	Çeldirici

79

Soru Kökü - Çeldiriciler

Soru Kökü:

- **Tamamlanmamış cümle şeklinde** yada **Soru formunda** yazılabilir.

Çeldiriciler:

- Çoktan seçmeli soru kökünü takip eden seçenekler, üç veya dört mantıklı çeldirici ve doğru cevaptan ibarettir.
- Çeldiriciler tamamlanmamış cümleler ya da tek kelimeler olabilir.

80

Çeldiricilerin Belirlenmesi

- Çeldiriciler belirlenirken boşlukları tamamlama veya kısa cevaplı sorulardan yararlanılabilir.
- Deneyimli eğitimciler **öğrencilerin yapacakları hataları** bilirler ve ona göre çeldirici hazırlarlar.
- Örneğin istatistik test maddesi yazımında öğrencilerin tipik hata yöntemi problemin çözümünde izledikleri yöntemdir. Çeldiriciler ona göre hazırlanır.
- Eğer zaman varsa kısa cevaplı quizlerle öğrencilerin yanlış cevapları bulunarak çeldirici hazırlanabilir.

81

Madde Kökü Yazarken Nelere Dikkat Edilmelidir?

- Açık ve anlaşılır bir dille yazılmalı, ifade kesinlik taşımalı, farklı yorumlara imkan vermemeli.
- Gereksiz açıklama ve bilgilerle şişirilmemelidir.
- Sorunun doğru cevabı veya başka bir maddenin doğru cevabı hakkında ipucu teşkil edecek bilgiler vermemelidir.
- Seçeneklerden sadece bir tanesi doğru cevap olacak şekilde düzenlenmelidir.

82

Madde Kökü Yazarken Nelere Dikkat Edilmelidir? (devam)

- Hazırlamada şekillerden, haritalardan, grafiklerden ve resimlerden yararlanılmalıdır.
- Her test maddesi diğer maddelerden bağımsız olarak cevaplandırılabilir nitelikte olmalıdır.
- Ezber veya hayali durumlar değil, gerçeğe uygun ve uygulama olanağı bulunan durumlar sorulmalıdır.

83

Seçenekler Yazılırken Nelere Dikkat Edilmelidir?

- Sorunu **sadece bir tane doğru cevabı** bulunmalı, çeldiriciler arasında birden fazla doğru cevap bulunmamalı.
- Seçenekler olabildiğince **kısa, açık ve anlaşılır** olmalı, bilmece veya tekerleme gibi düzenlenmemelidir.
- Çeldiriciler bilenle bilmeyenleri ayırt edebilecek nitelikte olmalı, yeterli bilgiye sahip olmayanları yanıltmalı, **yeterli bilgiye sahip olanları ise yanlış yönlendirmemelidir.**
- Çeldiricilerin **güçlük derecesi, testin kullanılacağı amacına** göre ayarlanmalıdır.

84

Seçenekler Yazılırken Nelere Dikkat Edilmelidir? (devam)

- **Hiçbiri ve hepsi** seçenekleri aynı sorunun seçenekleri olarak kullanılmamalıdır, eğer zorunluluk arz edip herhangi biri kullanılmış ise bunlar bazen çeldirici bazen de doğru cevap olarak kullanılmalı.
- Madde kökünde olduğu gibi seçeneklerin hazırlanmasında **şekil, şema ve grafiklerden** yararlanılabilir.
- Seçenekler sayı veya tarihle ilgiliyse **büyükklük sırası veya kronolojik** sıraya uygun şekilde sıralanmalıdır.
- Seçenekler arka arkaya düz satır gibi yazılmamalı, kısa olması halinde iki sütuna, uzun olması durumunda ise her biri bir satıra yazılmalıdır.

85

Standart ve Öğretmen Yapımı Testlerinin Karşılaştırılması (Amaç ve İçerik Bakımından)

■ Standart Testler (Çoktan seçmeli) ■ Amaç ve içerik bütün okullar için aynıdır ■ Kazanımlarda yerel ayarlamaları dikkate almaz ■ Uygulamadaki zaman farklılıklarını dikkate almaz	■ Öğretmen Yapımı Testler ■ Amaçlar ve içerik sınıfa göre belirlenmiştir. ■ Okul ve sınıf bazında gelişme ve değişimleri dikkate alır ■ Farklı süre ve boyutta içerige uyartanabilir ■ Üst düzey ve karmaşık amaçlar göz ardı edilebilir

86

Standart ve Öğretmen Yapımı Testlerinin Karşılaştırılması (Test Maddelerinin Kalitesi)

■ Standart Testler (Çoktan seçmeli) ■ Madde kalitesi genelde yüksektir ■ Maddeler uzmanlar tarafından yazılmış ve test edilmiştir	■ Öğretmen Yapımı Testler ■ Madde kalitesi öğretmenin becerisine bağlıdır ■ Madde kalitesi genelde standart testlerden daha düşüktür ■ Eğer öğretmenler soru bankası kullanırlarsa madde kalitesi yükselebilir

87

Standart ve Öğretmen Yapımı Testlerinin Karşılaştırılması (Güvenirlilik ve Puanlama)

■ Standart Testler (Çoktan seçmeli) ■ Güvenirlilik genelde yüksektir ■ Puanlamayla ilgili prosedür belirlenmiştir ve ayrıntılarıyla verilir ■ Puanlar norm grupta yada başka gruplarla karşılaştırılabilir	■ Öğretmen Yapımı Testler ■ Güvenirlilik düzeyi genelde bilinmez ■ Öğretmenler öğretmene göre farklı uygulamalar mevcuttur ■ Puanlar yalnızca sınıf içinde karşılaştırılabilir

88

Çoktan seçmeli testlerle yazılı yoklamaların karşılaştırılması-1

	Çoktan Seçmeli Test	Yazılı yoklamalar
Ölçülen Davranışlar	Bilgi, kavrama, uygulama ve analiz düzeyindeki davranışlarla değerlendirme düzeyindeki davranışların bazıları.	Sentez ve değerlendirme düzeyindeki davranışların ölçülmesinde en etkili. Kavrama uygulama ve analiz düzeyindeki davranışların ölçülmesinde iyi sayılır. Bilgi düzeyindeki davranışların ölçülmesinde etkisiz.

89

Çoktan seçmeli testlerle yazılı yoklamaların karşılaştırılması-2

	Çoktan Seçmeli Test	Yazılı yoklamalar
İçeriğin Örneklenmesi	Çok sayıda madde kullanılması, içeriğin temsil edici biçimde örneklenmesini mümkün kılar.	Az sayıda soru kullanılması, içeriğin temsil edici biçimde örneklenmesini mümkün kılmaz.

90

Çoktan seçmeli testlerle yazılı yoklamaların karşılaştırılması-3

	Çoktan Seçmeli Test	Yazılı yoklamalar
Maddelerin Hazırlanması	İyi madde yazmak güçtür, zaman alıcıdır, az da olsa özel bilgi ve beceri gerektirir.	İyi madde yazmak, çoktan seçmelilerde olduğu denli güç değildir, çok zaman almaz.

91

Çoktan seçmeli testlerle yazılı yoklamaların karşılaştırılması-4

	Çoktan Seçmeli Test	Yazılı yoklamalar
Puanlanması	Kolay, çabuk, nesnel. Puanlama güvenilirliği yüksek.	Güç, zaman alıcı, öznel. Puanlama güvenilirliği düşük.

92

Çoktan seçmeli testlerle yazılı yoklamaların karşılaştırılması-5

	Çoktan Seçmeli Test	Yazılı yoklamalar
Öğrencilerin Başarı Puanlarını Çarpılan Etkenler	Başarı puanlarını, "okuma yeteneği" ve "tahmin" çarpıtabilir.	"Yazma yeteneği" ve "biöl" başarı puanlarını çarpıtabilir.

93

Çoktan seçmeli testlerle yazılı yoklamaların karşılaştırılması-6

	Çoktan Seçmeli Test	Yazılı yoklamalar
Öğrenme Sürecine Olabilecek Etkisi	Öğrencileri, başkalarının fikirlerini hatırlamaya, yorumlamaya ve analize teşvik eder. Öğrencileri, sınavdan önce olgusal bilgileri, onlar arasında bir sistemleştirme yapmaksızın ezberlemeye yönlendirir.	Öğrencileri kendi bilgilerinin, fikirlerini ifadeye, bütünleştirip örgütlülemeye teşvik eder. Araştırmalar göstermiştir ki, bu tür test, öğrencileri, sürekli ve anlayarak çalışmaya yönlendirir.

94

Çoktan Seçmeli Testlerin Puanlanması

Bir sıfır puanlama

- Testteki tüm sorularda işaretlenen seçeneğin doğru olması durumunda 1, yanlış olması durumunda 0 olarak puanlanmalıdır. En yaygın puanlama türüdür.

Ağırlıklılandırılmalı puanlama:

- Sorunun güçlük düzeyine yada davranışın düzeyine göre soruya farklı puan verme veya seçeneklerin doğruluklarına göre seçeneklere farklı puan verme şeklinde yapılan puanlamadır. Kullanışlılığı düşük olduğundan nadir kullanılmaktadır.